

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-80>

УДК 336.71:004.8

Онищенко Оксана Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і фінансів,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3272-9755>**Терновська Валерія Сергіївна**

магістрантка,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2992-3748>**Ковальов Володимир Володимирович**

магістрант,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3138-0741>**Oksana Onyshchenko, Valeriia Ternovska, Volodymyr Kovalov**

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradsky National University

**ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ДІЯЛЬНІСТЬ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ:
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ
ТА СТРАТЕГІЧНІ НАСЛІДКИ****INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE
INTO THE ACTIVITIES OF FINANCIAL AND CREDIT
INSTITUTIONS: ACCOUNTING AND ANALYTICAL
TRANSFORMATION AND STRATEGIC IMPLICATIONS**

Анотація. У статті здійснено комплексне дослідження впливу штучного інтелекту на трансформацію обліково-аналітичної системи фінансово-кредитних установ в умовах цифровізації економіки. Розкрито економічну сутність та функціональні можливості інтелектуальних технологій у банківській діяльності, зокрема в автоматизації бухгалтерського обліку, обробці великих масивів фінансових даних, формуванні управлінської звітності та здійсненні внутрішнього контролю. Обґрунтовано вплив алгоритмічних рішень на зміну бізнес-моделей банків, підвищення операційної ефективності та оптимізацію ризик-менеджменту. Визначено ключові облікові, інформаційні, правові та кіберризики, пов'язані з використанням автономних систем, та запропоновано напрями їх мінімізації. Сформовано методичні підходи до оцінки впливу ШІ на фінансову стійкість, прибутковість і якість управлінських рішень банків у процесі цифрової трансформації.

Ключові слова: штучний інтелект, генеративний ШІ, агентний ШІ, фінансово-кредитні установи, бухгалтерський облік, цифрова трансформація, управління ризиками.

Summary. The article presents a comprehensive study of the impact of artificial intelligence on the transformation of the accounting and analytical system of financial and credit institutions in the context of economic digitalization. The research confirms that leading global banks actively integrate large language models to analyze regulatory changes, forecast corporate financial distress, and manage investment portfolios. Similar trends are spreading in the Ukrainian banking sector, demonstrating commitment to global digital standards and enhanced competitiveness. The analysis of AI use cases shows the greatest potential in augmenting employees' knowledge, real-time monitoring, and synthetic data generation. This highlights AI's role not only as an automation tool but also as a strategic resource supporting managerial decision-making, regulatory compliance, and data confidentiality. However, AI implementation involves significant challenges and risks. Effective AI use therefore requires comprehensive risk management, including backup systems, cybersecurity tools, regular model audits, and transparency. AI security risks such as malicious attacks, data poisoning, and model opacity create additional threats for financial institutions, requiring both technical safeguards and an appropriate regulatory framework. Regulatory authorities, particularly the National Bank of Ukraine, should establish standards for responsible AI use, foster innovation, and protect

financial service consumers. Artificial intelligence is transforming accounting into a strategic information and analytical center, enhancing transparency, accelerating data processing, and improving risk management. Realizing AI's potential in Ukraine also requires overcoming structural challenges, especially the shortage of qualified specialists, through educational development and research support. Artificial intelligence is a catalyst for the digital transformation of Ukraine's banking system, increasing efficiency, reducing costs, improving service quality, and strengthening financial stability. Its successful integration demands technological innovation, effective risk management, human capital development, and a modern regulatory framework.

Keywords: artificial intelligence, generative AI, agent AI, financial institutions, accounting, digital transformation, risk management.

Постановка проблеми. Стрімка цифровізація фінансового сектору, розвиток генеративного та агентного штучного інтелекту (ШІ) зумовлюють глибоку трансформацію бізнес-моделей фінансово-кредитних установ, їх операційних процесів та систем управління ризиками. Впровадження інтелектуальних алгоритмів у кредитний скоринг, управління ліквідністю, виявлення шахрайства, комплаєнс-процедури та клієнтський сервіс формує нову архітектуру прийняття управлінських рішень. Водночас такі зміни безпосередньо впливають на організацію бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та аналітичного забезпечення управління.

Для банківської системи України питання інтеграції ШІ є особливо актуальним в умовах післякризової відбудови економіки, зростання регуляторних вимог та необхідності підвищення фінансової стійкості. Проте поряд із потенційними перевагами (зниження операційних витрат, підвищення точності прогнозування, автоматизація облікових процедур) виникають нові ризики: алгоритмічна упередженість, залежність від якості даних, кіберзагрози, проблеми прозорості прийняття рішень та складність аудиторської перевірки автономних систем.

Таким чином, постає науково-практична проблема комплексного обґрунтування впливу генеративного та агентного ШІ на обліково-аналітичну систему фінансово-кредитних установ, визначення ризиків його застосування та формування підходів до їх мінімізації в умовах цифрової трансформації банківського сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові та аналітичні джерела останніх років свідчать про інтенсивний розвиток застосування штучного інтелекту в фінансовій сфері. Дослідження міжнародних організацій і консалтингових компаній висвітлюють тенденції використання AI у банківських операціях, включаючи моделі великих мов (LLM), генеративні алгоритми та агентні системи для автоматизації аналітичних завдань та взаємодії з клієнтами. Зокрема, дослідження показують, що доповнення знань працівникам, моніторинг розмов у режимі реального часу, генерація синтетичних даних та автоматизація комплаєнсу є одними з найпоширеніших та найперспективніших сфер застосування ШІ у фінансах [1].

Проблематика використання штучного інтелекту у фінансовому секторі активно досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями. У працях Brynjolfsson та McAfee акцентується увага на економічному ефекті від впровадження AI-технологій у банківській діяльності, зокрема на скороченні витрат і зростанні продуктивності [12]. Аналітичні звіти McKinsey & Company розкривають стратегічні аспекти застосування генеративного ШІ та його вплив на зміну бізнес-моделей фінансових установ [15–17]. Статистичні узагальнення, представлені на платформі CoinLaw, свідчать про динамічне зростання рівня впровадження AI у банківській сфері та значні обсяги інвестицій у відповідні технології [7].

Вітчизняні дослідження присвячені питанням цифровізації банківської діяльності, автоматизації облікових процесів та трансформації фінансового контролю в умовах розвитку інформаційних технологій [19, 20].

Інші публікації концентруються на стратегічних наслідках впровадження штучного інтелекту, зокрема зміні бізнес-моделей, перерозподілі ринку та підвищенні конкурентоспроможності фінансових установ [5, 6]. Такі дослідники як Чорновол А.О., Гончарук Я.М., Хелемендик Є.І., Кисилиця С.О., Руда О.Л. звертають увагу на те, що штучний інтелект здатен змінити поведінку клієнтів і вплинути на прибутковість банківської галузі, зменшуючи інерцію депозитних ринків і стимулюючи більш активне управління фінансовими ресурсами [20–22].

В окремих наукових роботах розглядаються ризики застосування ШІ – від алгоритмічної упередженості та технічних збоїв до загроз кібербезпеки та захисту персональних даних [21].

Разом із тим, вітчизняні дослідження фіксують відставання українських банків у масштабному впровадженні інтелектуальних систем порівняно з провідними світовими практиками, що зумовлено технологічними, кадровими та регуляторними обмеженнями. Це підкреслює необхідність подальшого наукового аналізу специфіки впровадження штучного інтелекту в Україні, а також розробки рекомендацій щодо адаптації глобальних трендів до локального фінансового середовища. Недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної інтеграції генеративного та агентного ШІ в систему бухгалтерського обліку фінансово-

кредитних установ, трансформації внутрішнього контролю та аудиту, а також ідентифікації нових облікових ризиків, пов'язаних із використанням автономних алгоритмічних рішень.

Отже, існує необхідність подальшого розвитку методичного інструментарію оцінки впливу ШІ на показники фінансової стійкості, ефективності та ризик-профілю банків, поглиблення теоретико-методичних підходів до обґрунтування обліково-аналітичної трансформації фінансово-кредитних установ в умовах впровадження генеративного та агентного штучного інтелекту.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення науково-методичних підходів до оцінки впливу генеративного та агентного штучного інтелекту на обліково-аналітичну систему фінансово-кредитних установ, визначення ключових ризиків його впровадження та формування напрямів підвищення ефективності й фінансової стійкості банків у процесі цифрової трансформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Штучний інтелект поступово стає ключовим чинником розвитку банківської системи, підвищуючи ефективність, надійність та конкурентоспроможність банків. Інтеграція AI у кредитування, AML/KYC, обслуговування клієнтів та кібербезпеку формує нову якість банківських послуг та сприяє цифровій трансформації фінансового сектору [12–16]. Вплив штучного інтелекту на банківську галузь у 2025 році вже не був теоретичним. Від персональних фінансових помічників у кишені до алгоритмів, що сканують глобальні транзакції на наявність шахрайства, штучний інтелект перетворився з конкурентної переваги на фундаментальний елемент сучасного банківського бізнесу. Установи, які колись вагалися, тепер поспішають інтегрувати штучний інтелект не лише для скорочення витрат, але й для покращення взаємодії з клієнтами та забезпечення відповідності вимогам. Однак, як і будь-який трансформаційний зсув, цей шлях пов'язаний із труднощами.

У 2024 році банківський сектор дедалі міцнішав. Швидке розширення коштів, що протікають через банківську систему, постійно випереджало загальне економічне зростання. Між 2019 і 2024 роками кошти, що використовуються посередниками глобальною банківською системою, включаючи традиційні банки та небанківські постачальники послуг, зростає значно швидше, ніж світовий ВВП (в середньому 7,0 відсотка на рік проти 4,8 відсотка) [15].

Ця тенденція була зумовлена підвищенням процентних ставок, збільшенням заощаджень під час пандемії COVID-19 через державне стимулювання та зміну моделей споживання, а також активною інвестиційною активністю, яка спрямувала додатковий капітал через банки та компанії з управління активами, збільшивши обсяг коштів, якими вони опосередковують. За цей період роз-

дрібні фонди, що управляються фінансовими установами, зростали на 6,0 відсотка щорічно, а інституційні фонди – на 7,7 відсотка щорічно. Кошти в банківській системі, що походять від приватного капіталу, зазнали найшвидшого зростання, збільшуючись на 17,2 відсотка на рік, що підкреслює зростаючий вплив приватного капіталу на світових ринках [18].

У довгостроковій перспективі штучний інтелект, ймовірно, підірве прибутковість банків, оскільки споживачі почнуть регулярно використовувати агентів ШІ для оптимізації своїх фінансів (наприклад, автоматичне переведення депозитів на рахунки з вищою дохідністю), що зменшить інерцію клієнтів та змінить економіку галузі. Агентний ШІ може порушити депозитний ринок та, зокрема, кредитування за кредитними картками, подолавши інерцію. Сьогодні, згідно з даними McKinsey Panorama, 23 трильйони доларів із загальносвітової суми 70 трильйонів доларів споживчих депозитів знаходяться на поточних рахунках з майже нульовими ставками, а решта – на рахунках, які часто виплачують відносно низькі ставки заощаджень [16]. Якби лише 5–10 відсотків поточних залишків на рахунках перейшли на найвищі ринкові ставки, що може бути викликано агентами штучного інтелекту, це могло б зменшити загальний прибуток банківської галузі від депозитів на 20 відсотків або більше [15].

Загроза з боку сторонніх агентів може бути суттєвою. Якщо банки не переорієнтують свої бізнес-моделі відповідно до змін, протягом наступного десятиліття або близько того, банківські прибутки в усьому світі можуть скоротитися на 170 мільярдів доларів, або на 9 відсотків [17]. Цього достатньо, щоб середня прибутковість була нижчою за вартість капіталу. Але наслідки не будуть однаковими. Піонери штучного інтелекту можуть побачити збільшення рентабельності матеріального капіталу (ROTE) до чотирьох процентних пунктів, використовуючи свій лідерський потенціал для переосмислення моделей та отримання цінності. І навпаки, ті, хто повільно рухається вперед, ймовірно, побачать нижчі прибутки в довгостроковій перспективі [17].

Останні розробки у сфері застосування штучного інтелекту в банківській справі свідчать про перехід від окремих цифрових рішень до комплексних інтелектуальних екосистем. Зокрема, генеративний штучний інтелект активно впроваджується для інтелектуальної обробки документів, що дозволяє скоротити час адаптації клієнтів і співробітників майже вдвічі та суттєво підвищити операційну ефективність банків. Паралельно набувають поширення копілоти на основі штучного інтелекту для фінансових консультантів, які дають змогу формувати інвестиційні портфелі в режимі реального часу, здійснювати їх автоматичне ребалансування та надавати клієнтам персоналізовані рекомендації [2].

Найпопулярніші випадки використання штучного інтелекту у сфері фінансів, таке як доповнення знань працівникам є основним варіантом використання, який 55% респондентів назвали найперспективнішим (рис.1) [1, 14, 18]. Моніторинг розмов у режимі реального часу йде одразу за ним із 52%, що підкреслює роль штучного інтелекту у дотриманні вимог та обслуговуванні клієнтів. 46% респондентів вважають генерацію синтетичних даних цінною, оскільки вона підтримує навчання моделей та конфіденційність. Автоматизація відповідності посідає четверте місце, причому 36% респондентів вважають її ключовою сферою для підвищення ефективності на основі штучного інтелекту [1, 14, 18].

Водночас провідні банки США активно застосовують моделі великих мов (LLM) для аналізу оновлень і новин регуляторних органів у режимі реального часу, що підвищує якість комплаєнсу та знижує ризики невідповідності нормативним вимогам [3]. Значну роль відіграє і прогностичний штучний інтелект, який використовується для виявлення ранніх ознак фінансових труднощів у корпоративних клієнтів, дозволяючи банкам своєчасно коригувати кредитну політику та мінімізувати потенційні втрати [4]. У сфері безпеки системи кіберзахисту, вдосконалені штучним інтелектом, все частіше включають функції автономного реагування на загрози, що істотно скорочує час усунення наслідків кіберінцидентів [5].

Крім того, банки тестують штучний інтелект на основі аналізу емоцій під час дзвінків клієнтів з метою виявлення підвищеного рівня стресу та оперативного перенаправлення складних або чутливих випадків до людських операторів [6]. Інструменти штучного інтелекту для аналізу ринкових настроїв у реальному часі дедалі активніше

використовуються в казначейських операціях, забезпечуючи адаптивні торгові стратегії та підвищення прибутковості [7]. Водночас системи оцінювання сталого розвитку на базі штучного інтелекту допомагають банкам дотримуватися інвестиційних мандатів ESG та підвищувати прозорість прийняття рішень [8].

Окрему увагу приділяють використанню цифрових двійників банківських операцій, які на основі штучного інтелекту дозволяють моделювати різні сценарії розвитку подій та здійснювати стратегічне планування [9]. Поряд із цим активно поширюється голосова автентифікація на базі штучного інтелекту, яка вже використовується значною часткою банків, орієнтованих на мобільні сервіси, для підвищення рівня захисту доступу та запобігання шахрайству [10].

Крім того, впровадження штучного інтелекту в діяльність банків супроводжується низкою ризиків, зокрема технічних, юридичних та етичних (табл. 1). Технічні ризики пов'язані з можливими збоями у роботі скорингових алгоритмів, що може призвести до помилок у прийнятті управлінських рішень, тому важливими механізмами їх мінімізації є впровадження резервних систем та постійний моніторинг роботи алгоритмів.

Таблиця 1 – Основні ризики ШІ у банках

Тип ризику	Ризик	Механізм мінімізації
Технічний	Збій скорингового алгоритму	Резервні системи, моніторинг
Юридичний	Витік даних	Шифрування, внутрішній контроль
Етичний	Упередженість алгоритму	Перевірка моделей, аудит

Джерело: складено авторами за [9, 10, 21]

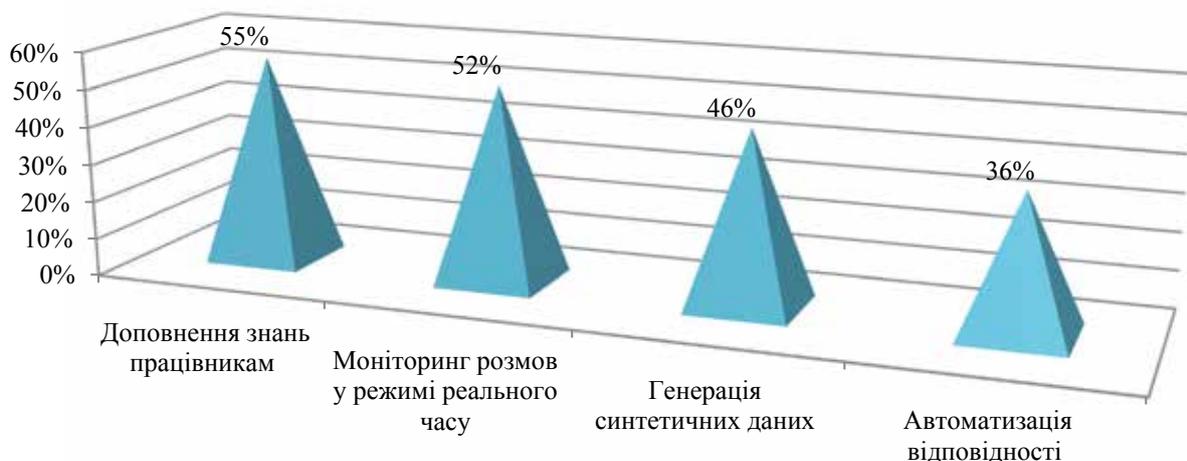

Рисунок 1 – Найпопулярніші випадки використання штучного інтелекту у сфері фінансів

Джерело: складено авторами за [1, 14, 18]

З даної таблиці також видно, що юридичні ризики переважно пов'язані з витоком персональних та фінансових даних клієнтів, що актуалізує необхідність використання сучасних методів шифрування інформації та посилення внутрішнього контролю. Етичні ризики проявляються у можливій упередженості алгоритмів штучного інтелекту, яка може негативно впливати на справедливість рішень, тому їх мінімізація потребує регулярної перевірки моделей, проведення незалежного аудиту та забезпечення дотримання принципів відповідального використання ШІ.

Отже, з наведених даних можна зробити висновок, що ефективне використання штучного інтелекту в банківській сфері можливе лише за умови комплексного управління ризиками, що поєднує технічні, правові та етичні інструменти контролю.

До 2030 р. прогнозується, що майже 100 % великих банків інтегрують ШІ у всі ключові процеси. Розвиток регуляторних рамок та стандартів дозволить зменшити ризики і підвищити ефективність. Використання AI в аналітиці, прогнозуванні та управлінні ризиками стає обов'язковою умовою конкурентоспроможності [11–15]. При цьому банки витрачають близько 600 мільярдів доларів на рік на технології, але продуктивність залишається низькою, широка сегментація клієнтів не принесла результатів [17]. Щоб процвітати, банкам потрібні нові рішення (табл. 2). Макроорієнтовані, масштабовані стратегії колись обіцяли стійкість, але більше не є достатніми. Точність є вирішальною відмінністю, яка відрізняє провідні банки від тих, що повільно рухаються, та змінює криву ефективності галузі [14].

З таблиці 2 видно, що сучасні банки орієнтуються на прецизійні стратегії у використанні технологій та управлінні бізнес-процесами. Технології застосовуються вибірково, зосереджуючи увагу на тих інструментах, які мають найбільший вплив на операційну ефективність, взаємодію з клієнтами та бізнес-моделі, водночас скорочу-

ючи інвестиції у менш ефективні напрямки. Це дозволяє банкам оптимізувати ресурси та підвищувати віддачу від впровадження інновацій, включно з агентним та генеративним штучним інтелектом.

Новий підхід до роботи з клієнтами передбачає відхід від широкої сегментації до індивідуалізації, що забезпечує гіперперсоналізовані послуги та продукти, засновані на даних. Такий підхід дозволяє будувати довіру навіть у період зниження лояльності та підвищує точність і ефективність маркетингових і сервісних рішень.

Ефективність використання капіталу досягається через дисципліну на мікрорівні: продукт за продуктом, клієнт за клієнтом, актив за активом. Це дозволяє вивільнити заблокований капітал і спрямувати його туди, де він приносить максимальний прибуток, забезпечуючи точне балансування ризику і доходності. Також банки відходять від стратегії масштабності заради розміру та прагнуть точних, стратегічно спрямованих угод. Це дозволяє розширювати присутність на конкретних мікроринках або географічних регіонах та отримувати унікальні можливості у спеціалізованих сегментах ринку.

Таким чином, зрозуміло, що сучасні фінансові установи дедалі більше орієнтуються на точність і персоналізацію у застосуванні технологій, управлінні капіталом та формуванні стратегії розвитку, що підвищує їхню конкурентоспроможність та ефективність діяльності.

Впровадження ШІ потребує обробки великої кількості даних, серед яких будуть і персональні дані клієнтів, що створює додаткові ризики витоку інформації та можливого зловживання. Без належних заходів безпеки зростає загроза кібератак, зокрема з огляду на можливу вразливість українських фінансових установ. Використання персональних даних також зобов'язує дотримання вимог українського законодавства і міжнародних стандартів. Недотримання цих

Таблиця 2 – Фокусні напрями ефективного управління

Напря́м	Сутність
Технології	хірургічне зосередження на технологіях з найбільшим впливом – навіть в рамках агентного та генерованого штучного інтелекту – одночасно скорочуючи інвестиції, які не покращують робочі процеси, залучення клієнтів або бізнес-моделі
Новий споживач	відхід від широкої сегментації до індивідуалізації («сегмент клієнта, що складається з однієї людини»), забезпечення гіперперсоналізованого, заснованого на даних доступу до продуктів і послуг, що заслуговують на довіру в епоху згасання лояльності
Ефективність використання капіталу	перехід від масштабних перерозподілів до дисципліни балансу на мікрорівні – продукт за продуктом, клієнт за клієнтом, аж до окремих активів, зважених за ризиком – щоб точно вивільнити заблокований капітал і задіяти його там, де він приносить більше прибутку
Цільові злиття та поглинання	перехід від масштабу заради розміру до точності, укладання угод, що розширюють охоплення на певних мікроринках або географічних регіонах, або що надають унікальні можливості у спеціалізованій галузі

Джерело: складено авторами за [14, 15]

вимог може не тільки призвести до санкцій, але й зашкодити репутації фінансових установ. Провідні банки світу, такі як JP Morgan, активно використовують алгоритми машинного навчання для оцінки кредитних ризиків, а Alibaba Group впроваджує чат-ботів для покращення взаємодії з клієнтами. Фінансові установи України також готові і вже інтегрують подібні технології, адаптуючи їх до специфіки локального ринку. Ефективна інтеграція ШІ передбачає подолання низки викликів. Як зазначає звіт Deloitte, організації часто зіштовхуються з «дефіцитом уяви», коли технологічний прогрес випереджає здатність компаній адаптувати та впроваджувати інноваційні рішення. Для цього необхідні так звані «цифрові майданчики» (digital playgrounds), які створюють безпечний простір для тестування та адаптації нових технологій у реальних умовах. Прикладом потреби створення такого майданчику в Україні вже став процес імплементації Відкритого банкінгу. З подібними потребами зіштовхнуться і майбутні процеси, що стосуватимуться ШІ, і це потрібно враховувати заздалегідь.

Однією з головних перепон для впровадження ШІ є дефіцит спеціалістів у цій галузі. Висококваліфіковані кадри мають попит на глобальному ринку і через це українські фахівці за можливості виїжджають за кордон. Це ускладнює розвиток технологій ШІ у фінансовому секторі України та збільшує вартість проєктів. Недостатня кількість спеціалістів значно знижує можливості для фінансових установ у впровадженні нових рішень.

Для ефективного впровадження ШІ Національний банк України та інші регулятори повинні розробляти і розвивати стандарти та нормативи, що будуть регламентувати використання ШІ у фінансових установах, зокрема для забезпечення захисту прав споживачів. Такі регуляції допоможуть зменшити правову невизначеність і стимулювати впровадження ШІ в банківську сферу. Враховуючи загрози для конфіденційності та безпеки даних, фінансовим установам слід впроваджувати сучасні заходи кібербезпеки, такі як регулярні аудити, новітні технології для захисту даних і дотримання міжнародних стандартів. Забезпечення надійного захисту даних

знижує ризик кіберзлочинів і підвищує рівень довіри клієнтів [18].

Традиційні загрози кібербезпеки включають фішинг, шкідливе програмне забезпечення, мережеві вторгнення та перехоплення даних. Ці атаки часто ґрунтуються на людських помилках і слабких місцях у технічному захисті, тому стратегії пом'якшення наслідків повинні поєднувати мережеву безпеку, шифрування та навчання користувачів.

Ризики, пов'язані з безпекою ШІ, мають певну схожість з традиційними ризиками, але створюють нові виклики (табл. 3).

Подальший розвиток штучного інтелекту в банківській системі України пов'язаний не лише з розширенням сфер його застосування, а й з формуванням довгострокової цифрової стратегії фінансового сектору [18].

Використання генеративного та агентного штучного інтелекту у фінансовому секторі безпосередньо пов'язане і з трансформацією системи бухгалтерського обліку у фінансово-кредитних установах. Оскільки банки та інші фінансові посередники оперують значними масивами фінансових даних, їх діяльність характеризується високим рівнем автоматизації облікових процесів, а впровадження інтелектуальних технологій стає логічним продовженням цифровізації облікової інфраструктури.

У сучасних умовах штучний інтелект виступає не лише інструментом аналітики чи клієнтського сервісу, але й важливим елементом організації бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та фінансової звітності. Інтеграція AI-рішень дозволяє автоматизувати обробку первинних документів, класифікацію фінансових операцій, формування бухгалтерських проведень, а також підвищує точність відображення активів, зобов'язань і фінансових результатів.

У фінансово-кредитних установах облікові процеси мають специфічні особливості, пов'язані з відображенням кредитних операцій, депозитних ресурсів, фінансових інструментів, резервів під кредитні ризики та операцій з цінними паперами. Саме тому використання штучного інтелекту в обліковій системі сприяє:

Таблиця 3 – Ризики, пов'язані з безпекою ШІ

Зловмисні атаки	зловмисники маніпулюють моделями ШІ, створюючи вхідні дані, які змушують їх приймати неправильні рішення.
Упередженість	ШІ-моделі можуть відображати упередженість у своїх навчальних даних, що призводить до несправедливих або дискримінаційних результатів.
Прозорість	багато моделей ШІ працюють як «чорні скриньки», що ускладнює оцінку того, як вони приймають рішення.
Отруєння даних	зловмисники компрометують навчальні дані ШІ, що призводить до непередбачуваної поведінки моделей.

Джерело: складено авторами за [18]

– автоматизованому формуванню бухгалтерських записів за кредитними та депозитними операціями;

– підвищенню точності оцінки фінансових активів та зобов'язань;

– оптимізації розрахунку резервів під очікувані кредитні збитки;

– забезпеченню оперативного моніторингу фінансових ризиків;

– автоматичному виявленню аномалій у фінансових даних.

Особливо важливим є використання штучного інтелекту в системі внутрішнього контролю та аудиту фінансово-кредитних установ. Інтелектуальні алгоритми здатні виявляти нетипові транзакції, дублювання операцій, ознаки шахрайства або помилки в облікових записах у режимі реального часу. Це значно підвищує надійність облікової інформації та сприяє зміцненню фінансової безпеки банків.

Крім того, застосування генеративного штучного інтелекту відкриває нові можливості у сфері формування фінансової та управлінської звітності. Алгоритми можуть автоматично узагальнювати великі масиви даних, готувати аналітичні пояснення до фінансових показників, прогнозувати зміни ліквідності, прибутковості та капіталу. Це дозволяє підвищити якість управлінських рішень і забезпечує більш глибоку інтеграцію облікової інформації у стратегічне управління фінансовою установою.

Водночас цифровізація обліку на основі штучного інтелекту породжує нові ризики. До ключових облікових ризиків належать:

– можливість викривлення фінансової інформації внаслідок помилок алгоритмів;

– залежність від якості навчальних даних;

– ризик втрати або витoku облікової інформації;

– складність перевірки правильності автоматично сформованих облікових рішень.

У зв'язку з цим зростає значення внутрішнього аудиту, контролю доступу до даних, а також розробки нормативних підходів до використання штучного інтелекту в облікових системах банків. Особливо актуальним є забезпечення прозорості алгоритмів, оскільки фінансова звітність має відповідати вимогам достовірності, повноти та порівнюваності.

Важливим напрямом інтеграції штучного інтелекту в облікову систему фінансово-кредитних установ є підтримка процесів управління капіталом. Використання інтелектуальних моде-

лей дозволяє більш точно оцінювати структуру активів і пасивів, аналізувати дохідність окремих фінансових інструментів, а також оптимізувати розподіл ресурсів на основі обліково-аналітичної інформації.

Таким чином, штучний інтелект поступово трансформує облік у фінансово-кредитних установах із суто реєстраційної системи у стратегічний інформаційно-аналітичний центр. Поєднання облікових функцій із інтелектуальними технологіями сприяє підвищенню прозорості фінансової діяльності, оперативності обробки даних та якості управління ризиками. У перспективі це може призвести до формування нової моделі обліку, в якій автоматизовані системи виконуватимуть значну частину рутинних операцій, а роль фахівців зміститься у бік аналітики, контролю та інтерпретації фінансової інформації.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що штучний інтелект поступово трансформує банківську систему України, ставши ключовим інструментом підвищення ефективності операційної діяльності, якості обслуговування клієнтів та управління ризиками. Аналіз сучасних напрямів використання ШІ у фінансовому секторі свідчить про перехід від фрагментарних цифрових рішень до комплексних інтелектуальних систем, які інтегруються у всі основні бізнес-процеси банківських установ. Застосування технологій машинного навчання, великих мовних моделей, генеративного штучного інтелекту та агентних систем дозволяє банкам оптимізувати кредитний скоринг, автоматизувати процедури AML/KYC, підвищувати рівень кібербезпеки та персоналізувати фінансові послуги.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання фінансово-кредитними установами при формуванні стратегій цифрової трансформації, удосконаленні обліково-аналітичних систем та впровадженні інструментів штучного інтелекту в операційну діяльність. Запропоновані підходи до ідентифікації та мінімізації технічних, юридичних, етичних і кібербезпекових ризиків можуть бути застосовані при розробці внутрішніх регламентів управління ризиками та політик інформаційної безпеки банків. Узагальнені напрями використання ШІ в облікових процесах сприяють підвищенню точності обробки фінансових даних, автоматизації формування бухгалтерських записів, удосконаленню систем внутрішнього контролю та оперативному виявленню аномалій у фінансових операціях.

Список використаних джерел:

1. Generative artificial intelligence in banking: Global market growth prospects. URL: <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/generative-artificial-intelligence-ai-in-banking-global-market-report> (дата звернення: 28.01.2026).

2. Reuters. NatWest seals milestone UK banking collaboration with OpenAI. 2025. URL: <https://www.reuters.com/technology/natwest-seals-milestone-uk-banking-collaboration-with-openai-2025-03-20/> (дата звернення: 23.01.2026).

3. Business Insider. BNY uses Google Cloud and agentic AI system Eliza for banking processes. 2025. URL: <https://www.businessinsider.com/bny-ai-boost-google-gemini-3-agentic-ai-system-eliza-2025-12> (дата звернення: 23.01.2026).
4. Асоціація українських банків. ШІ змінює фінансову сферу: як банки використовують нові технології. 2025. URL: <https://aub.org.ua/104/ekspertna-dumka/30425-shi-zminiuiie-finansovu-sferu-iak-banky-vykorystovuiut-novi-tekhnologii> (дата звернення: 23.01.2026).
5. Rishabhsoft. Generative AI in Banking. 2025. URL: <https://www.rishabhsoft.com/blog/generative-ai-in-banking/> (дата звернення: 23.01.2026).
6. Chua X.J., Tan J.M.L., Tan J.X., Poh S.C., Goh Y.X., Choong D.H.T., Foong C.M., Yang S.J., Chan C.S. Banking Done Right: Redefining Retail Banking with Language-Centric AI. arXiv, 2025. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2510.07645> (дата звернення: 22.02.2026).
7. CoinLaw. AI in Banking Statistics. 2025. URL: <https://coinlaw.io/ai-in-banking-statistics> (дата звернення: 23.01.2026).
8. ElectroIQ. AI in Finance Statistics. 2025. URL: <https://electroiq.com/stats/ai-in-finance-statistics> (дата звернення: 23.01.2026).
9. AllAboutAI. AI in Finance: Key Stats & Forecasts. 2025. URL: <https://www.allaboutai.com/resources/ai-statistics> (дата звернення: 23.01.2026).
10. OECD. Artificial Intelligence in Finance. Paris: OECD Publishing, 2021. 58 p.
11. National Bank of Ukraine. FinTech Development Report. Kyiv: NBU, 2023. 72 p. URL: <https://bank.gov.ua/fintech-development-report> (дата звернення: 23.01.2026).
12. Brynjolfsson E., McAfee A. Machine Learning in Banking. Cambridge, MA: MIT Press, 2022. 310 p.
13. European Central Bank. AI and Banking Efficiency. Frankfurt am Main: ECB, 2023. 64 p. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/ai-banking-efficiency> (дата звернення: 23.01.2026).
14. World Economic Forum. AI in Financial Services. Geneva: WEF, 2024. 45 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/ai-in-financial-services> (дата звернення: 23.01.2026).
15. McKinsey & Company. Global Banking Annual Review 2025. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review/> (дата звернення: 23.01.2026).
16. McKinsey & Company. Global Private Markets Report 2025. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/private-capital/our-insights/global-private-markets-report> (дата звернення: 28.01.2026).
17. McKinsey & Company. The End of Inertia: Agentic AI's Disruption of Retail and SME Banking. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-end-of-inertia-agentic-ais-disruption-of-retail-and-sme-banking> (дата звернення: 28.01.2026).
18. OECD. Artificial Intelligence, Big Data and Financial Stability. 2021. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/08/artificial-intelligence-machine-learning-and-big-data-in-finance_8d088cbb/98e761e7-en.pdf (дата звернення: 27.01.2026).
19. Онищенко О.В., Яценко Н.М., Гончаренко Н.О. Роль економічної безпеки у стратегічному управлінні промисловим підприємством. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2022. № 4. С. 119–127.
20. Руда О.Л. Штучний інтелект та напрями використання в банківській діяльності. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.50> (дата звернення: 23.01.2026).
21. Чорновол А.О., Гончарук Я.М., Хелемендик Є.І., Кисилиця С.О. Використання штучного інтелекту в управлінні фінансовими ризиками банків і страхових компаній. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14887306> (дата звернення: 23.01.2026).
22. Onyshchenko O., Ternovska V., Kovalov V. Artificial intelligence in banking: modern models and implementation challenges. *Social Development: Economic and Legal Issues*. 2025. № 12. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.12.05> (дата звернення: 23.01.2026).

References:

1. The Business Research Company (2026) Generative Artificial Intelligence (AI) in Banking Global Market Report. Available at: <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/generative-artificial-intelligence-ai-in-banking-global-market-report>
2. Reuters (2025) NatWest seals milestone UK banking collaboration with OpenAI. Available at: <https://www.reuters.com/technology/natwest-seals-milestone-uk-banking-collaboration-with-openai-2025-03-20/>
3. Business Insider (2025) BNY uses Google Cloud and agentic AI system Eliza for banking processes. Available at: <https://www.businessinsider.com/bny-ai-boost-google-gemini-3-agentic-ai-system-eliza-2025-12>
4. Association of Ukrainian Banks (2025) ShI zminiuiie finansovu sferu: yak banky vykorystovuiut novi tekhnologii [AI transforms the financial sector: how banks use new technologies]. Available at: <https://aub.org.ua/104/ekspertna-dumka/30425-shi-zminiuiie-finansovu-sferu-iak-banky-vykorystovuiut-novi-tekhnologii> (in Ukrainian)
5. Rishabhsoft (2025) Generative AI in Banking. Available at: <https://www.rishabhsoft.com/blog/generative-ai-in-banking/>
6. Chua X.J., Tan J.M.L., Tan J.X., Poh S.C., Goh Y.X., Choong D.H.T., Foong C.M., Yang S.J., Chan C.S. (2025) Banking Done Right: Redefining Retail Banking with Language-Centric AI. arXiv. Available at: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2510.07645>
7. CoinLaw (2025) AI in Banking Statistic. Available at: <https://coinlaw.io/ai-in-banking-statistics>

8. ElectroIQ (2025) AI in Finance Statistics. Available at: <https://electroi.com/stats/ai-in-finance-statistics>
9. AllAboutAI (2025) AI in Finance: Key Stats & Forecasts. Available at: <https://www.allaboutai.com/resources/ai-statistics>
10. OECD (2021) Artificial Intelligence in Finance. Paris: OECD Publishing, 58 p.
11. National Bank of Ukraine (2023) FinTech Development Report. Kyiv: NBU, 72 p. Available at: <https://bank.gov.ua/fintech-development-report> (in English)
12. Brynjolfsson E., McAfee A. (2022) Machine Learning in Banking. Cambridge, MA: MIT Press, 310 p.
13. European Central Bank (2023) AI and Banking Efficiency. Frankfurt am Main: ECB, 64 p. Available at: <https://www.ecb.europa.eu/pub/ai-banking-efficiency>
14. World Economic Forum (2024) AI in Financial Services. Geneva: WEF, 45 p. Available at: <https://www.weforum.org/reports/ai-in-financial-services>
15. McKinsey & Company (2025) Global Banking Annual Review 2025: Why precision, not scale, defines banking's future. Available at: [https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review#/#/](https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review#/)
16. McKinsey & Company (2025) Global Private Markets Report 2025. Available at: <https://www.mckinsey.com/industries/private-capital/our-insights/global-private-markets-report>
17. McKinsey & Company (2025) The End of Inertia: Agentic AI's disruption of retail and SME banking. Available at: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/the-end-of-inertia-agentic-ai-disruption-of-retail-and-sme-banking>
18. OECD (2021) Artificial Intelligence, Machine Learning and Big Data in Finance: Opportunities, Challenges and Implications for Policy Makers. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/08/artificial-intelligence-machine-learning-and-big-data-in-finance_8d088cbb/98e761e7-en.pdf
19. Onyshchenko O. V., Yatsenko N. M., Honcharenko N. O. (2022) Rol ekonomichnoi bezpeky u stratehichnomu upravlinni promyslovym pidpriemstvom [The role of economic security in the strategic management of an industrial enterprise]. *Internauka: Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 4, pp. 119–127. (in Ukrainian)
20. Ruda O. L. (2024) Shtuchnyi intelekt ta napriamy vykorystannia v bankivskii diialnosti [Artificial intelligence and directions of its use in banking activity]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2896/2932> <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.50> (in Ukrainian)
21. Chornovol A. O., Honcharuk Ya. M., Khelemyndyk Ye. I., Kysylytsia S. O. (2024) Vykorystannia shtuchnoho intelektu v upravlinni finansovymy ryzykamy bankiv i strakhovykh kompanii [Use of artificial intelligence in financial risk management of banks and insurance companies]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, pp. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14887306> (in Ukrainian)
22. Onyshchenko O., Ternovska V., Kovalov V. (2025) Artificial intelligence in banking: modern models and implementation challenges. *Social Development: Economic and Legal Issues*, no. 12. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.12.05>

Дата надходження статті: 18.02.2026

Дата прийняття статті: 04.03.2026

Дата публікації статті: 19.03.2026